

LES PUBLICACIONS LOCALS. REFLEXIONS DES DE BAIX

PERE GIFRE I RIBAS

uns anys ençà s'ha produït una eclosió de publicacions locals amb caràcter històric. Algunes són d'investigació i moltes de divulgació. Pràcticament no hi ha cap vila important de les comarques gironines que no disposi d'un butlletí on tinguin cabuda articles

d'història local, això quan no n'hi ha dos per a un mateix àmbit: l'oficial, publicat des de l'Ajuntament, i un altre d'alguna agrupació cultural. Hem de reconèixer l'esforç efectuat des d'aquestes publicacions per tal de contribuir a difondre la història del lloc i conscienciar la població de la necessitat de la conservació i la preservació del patrimoni cultural. Algun dia algú haurà de fer-ne el recull i sistematitzar-ne la temàtica. Ara, però, deixaré de banda aquestes publicacions divulgatives per centrar-me en les publicacions d'investigació que, sovint, tenen una periodicitat anual (annals, quaderns, estudis), sota l'aixopluc dels centres o instituts d'estudis comarcals agrupats sota el Patronat Eiximenis.

Amb una simple ullada d'aquestes publicacions podem constatar que la majoria tenen un caràcter miscel·lani. Aquest fet, com ha estat evidenciat en diferents ocasions (I Congrés Internacional d'Història Local de Catalunya, Barcelona 1991, per exemple), en dificulta la difusió. Sobretot, però, aquesta realitat tradueix la problemàtica de la investigació històrica local. Cada volum és el resultat de la juxtaposició d'articles dels investigadors, de manera que les temàtiques obeeixen els interessos individuals. Certament, resulta una empresa molt complicada pretendre fer publicacions temàtiques amb els pocs investigadors amb què compten els centres d'estudis. Sembla que una publicació temàtica, o com a mínim amb una bona part centrada en un tema d'investigació, tindria una major acollida més enllà dels àmbits de difusió habituals. Que no és un problema de mercat, ho veiem en el fet que aquestes publicacions tenen uns compradors assegurats, els seus socis. I, certament, alguns d'aquests centres d'estudis gaudeixen d'aquest coixí (l'altre és el suport institucional), fet que els permet tenir assegurada la rendibilitat econòmica. Pel que en sé, però, cap dels centres gironins no arriba al nombre de socis d'alguns centres locals amb molta tradició i no poca projecció pública, com el Centre de Lectura de Reus, per posar-ne un cas emblemàtic. La realitat, però, ve imposada pel fet que les miscel·lànies no són l'objectiu en si mateix, sinó que són

el reflex de la situació en què es troba la investigació local de cada comarca. L'esforç per passar de la miscel·lània a la publicació temàtica ha de suposar un canvi important ja que, necessàriament, farà que les persones que dirigeixen/ gestionen aquestes publicacions hagin de pensar en els propers volums en funció de les possibilitats i potencialitats de cada comarca/centre d'estudis i en relació als debats i problemes que té plantejats la historiografia actualment.

Caldria, per tant, que els centres d'estudis intentessin vehicular els números de les seves publicacions a partir d'algunes qüestions o temes que fessin avançar la recerca en l'àmbit local. La coordinació dels estudiosos de la història local és una feina difícil, tot just començada a nivell català per la Coordinadora dels Centres d'Estudis de parla catalana. En un nivell més proper disposem d'experiències reeixides de treball en equip, com el Taller d'Història de Maçanet de la Selva, però altres experiències, amb menor projecció externa, no han prosperat, per manca de resposta o per manca de credibilitat del mateix projecte. Estem segurs que, mentre no hi hagi aquesta coordinació prèvia, mantindrem les miscel·lànies. De fet, des de baix, però no des de fora, es veu que la història local a les comarques gironines és una tasca essencialment individual; el treball en grup és, doncs, un dels grans reptes d'aquesta investigació. L'intercanvi d'informació ha de vehicular necessàriament el progrés d'aquests estudis. El nombre d'investigadors no és tan elevat com perquè aquesta entesa sigui inviable.

La història local que es publica en aquests annals o quaderns acostuma a estar centrada en una localitat. Res a objectar. Al contrari. I hi ha viles, ciutats i llocs que tenen el privilegi de comptar amb monografies modèliques, algunes amb una solidesa quasi secular. Hi ha el perill, però, que aquestes publicacions siguin exclusivament de campanar. Contra aquest perill cal un treball previ per part dels centres d'estudis locals, per portar a nivell local la metodologia de la microhistòria. La reflexió sobre la microhistòria que estan portant a terme els investigadors italians (vegeu a títol d'exemple la revista *Quaderni Storici*), els bascos (vegeu la interessant sèrie editada per la Universitat del País Basc amb el títol «European Local and Regional Comparative History Sciences») o els valencians (amb els *Col·loquis Internacionals d'Història Local* o la revista *Taller d'Història*) hauria de ser tinguda en compte a l'hora d'avançar en aquesta línia de treball. Una metodologia gens sofisticada, però que té una amplitud de mires que no té la història local, entestada, sovint, en baralles estèrils per localitzar aquell personatge o aquell edifici significatiu. La microhistòria agafa l'àmbit reduït per convertir-lo en laboratori d'anàlisi d'una hipòtesi general. D'altra banda, a partir del coneixement de l'àmbit local, de la petita història, del detall, es podran criticar o matisar algunes de les grans

Amics de Besalú i el seu Comtat. Assemblea a l'absis de Santa Maria, 1963.

afirmacions i, fins i tot, tòpics, que es van transmetent en les síntesis generals. En gran mesura, aquesta nova metodologia i aquesta nova manera de fer la història ha de ser l'aportació de les noves generacions d'historiadors sorgides de les aules de la Universitat de Girona. L'entrada en els cercles de la història local, sembla, però, que els imposi un cert respecte. Aquestes velles institucions, algunes amb gairebé mig segle a les seves espatlles, hauran d'obrir-se a les noves generacions si volen que s'asseguri el relleu generacional. Les noves fornades d'historiadors universitaris hauran d'aprofitar les possibilitats que aquestes publicacions, amb una seguretat financera assegurada, els ofereixen de publicar les seves primeres recerques i, al seu torn, aquestes institucions podran assegurar la regularitat de les seves publicacions amb els articles d'aquests joves historiadors. És el futur. És l'esperança. De la mateixa manera que les publicacions històriques del primer terç del segle provenien d'advocats i eclesiàstics, els nous conreadors d'aquest àmbit hauran de ser, sense deixar de banda els afeccionats i erudits de la història, els joves historiadors. Caldrà evitar, però, que continuïn donant-se l'esquena: l'erudició local necessita el complement de la metodologia universitària. Les grans metodologies i les grans teories trobaran, al seu torn, la rapidesa de reflexos d'aquells que coneixen la petita història de la localitat i, sobretot, podran aprofitar la seva familiaritat amb les fonts d'arxiu. La simbiosi ha d'afavorir el desenvolupament del coneixement històric.

Pere Gifre és professor d'IES i investigador.

VALORACIONS I ALTERNATIVES FETES DES D'UN ARXIU

ÀNGEL JIMÉNEZ

reconec –d'entrada– que és massa arriscat, i potser una mica injust, d'opinar sobre els centres o instituts d'estudis en general, ja que primer hauria de conèixer personalment la realitat de cadascuna d'aquestes institucions culturals tan diversament complexes. Par-teixo, òbviament, de la meua pròpia experiència. No pertanyo a cap centre d'estudis comarcals, però he seguit de molt a prop la trajectòria d'un, el del Baix Empordà, des de la quotidianitat de l'arxiu municipal de Sant Feliu de Guíxols. Tot i aquestes clares limitacions, he acceptat de donar-ne la meua opinió –sempre des de l'òptica d'un arxiu concret– i, havent fet una lleugera anàlisi d'alguns centres, d'arribar a una reflexió més global quant a valoracions i alternativa.

Veient-ne una mica la història, m'adono que darrere l'experiència de fundació d'un centre d'estudis s'hi troba sovint una persona singular del món de la cultura, en unes circumstàncies difícils per donar sortida a la publicació de les seves recerques. En el cas de l'Institut del Baix Empordà, hi trobem la figura de Lluís Esteva i Cruañas (1906-1994). Desapareguts els *Quaderns d'Informació*